

Senior surf@rna

Handledning

Skriven av Terese Raymond

Innehållsförteckning

En handledning till seniorsurfare	3
Om programserierna Seniorsurfarna och Seniorsurfarskolan	
Saker, sätt och samhälle	4
Tips till ledaren	4
Förslag på upplägg till en studiecirkel	
Avsnitt 1: Det behöver inte vara så svårt	6
Sammanfattning, begrepp, uppdrag, diskussionsfrågor, bakgrundsfakta	
Avsnitt 2: Använda telefon istället för dator	9
Sammanfattning, begrepp, uppdrag, diskussionsfrågor, bakgrundsfakta	
Avsnitt 3: Köpa och sälja med telefonen	12
Sammanfattning, begrepp, uppdrag, diskussionsfrågor, bakgrundsfakta	
Avsnitt 4: Appar för både nytta och nöje	15
Sammanfattning, begrepp, uppdrag, diskussionsfrågor, bakgrundsfakta	
Avsnitt 5: Sociala medier för ett socialare liv	17
Sammanfattning, begrepp, uppdrag, diskussionsfrågor, bakgrundsfakta	
Avsnitt 6: Examensdags	19
Sammanfattning, begrepp, uppdrag, diskussionsfrågor, bakgrundsfakta	
Fördjupning	22

En handledning till seniorsurfare

Alltmer i vår vardag styrs av teknik. Programserierna *Seniorsurf@rna* och *Seniorsurfarskolan* vill inspirera fler att prova på och lära sig mer om digitala tjänster för att kunna delta i och påverka samhället.

Handledningen är ett stöd till en studiegrupp som följer serien tillsammans. Här finns ett upplägg för träffar där deltagarna kan träna på den vardagsteknik som testas i de olika avsnitten:

- uppdrag och diskussionsfrågor, nära kopplade till avsnitten
- bakgrundsfakta om de tjänster och den teknik som testas i de olika avsnitten
- kopplingen mellan Seniorsurfarna och Seniorsurfarskolans färdighetsklipp.

Om programserierna Seniorsurfarna och Seniorsurfarskolan

Seniorsurfarna är en serie om sex avsnitt à 30 minuter. Seniorsurfarskolan är med sina tolv korta färdighetsklipp ett komplement till tv-serien – inspiration eller repetition av det som seniorsurfarna lär sig i programmen. Seniorsurfarna är en del av UR:s ”Genomskåda – fem sätt att greppa din omvärld”, som samlar program om hur medier och sociala plattformar fungerar. Det handlar om att navigera i informationsflödet genom att granska, fråga, analysera, skapa och samtala om det.

I Seniorsurfarna åker Claes Malmberg, Marianne Mörck, Björn Hellberg och Ewa Fröling till ett veckolångt träningsläger för att drillas i digitala färdigheter. De visar att saker som internet, mobilt BankID eller appar inte alls behöver vara så komplicerat. Tvärtom, de har väldigt roligt medan de testar nya funktioner i telefonerna. Det är programledare Kattis Ahlström som guidar seniorsurfarna genom teknikdjungeln.

Avsnittsförteckning

Seniorsurfarna

- Avsnitt 1 Det behöver inte vara så svårt
- Avsnitt 2 Använda telefon istället för dator
- Avsnitt 3 Köpa och sälja med telefonen
- Avsnitt 4 Appar för både nytta och nöje
- Avsnitt 5 Sociala medier för ett socialare liv
- Avsnitt 6 Examensdags

Seniorsurfarskolan, tolv färdighetsklipp

- Använda mobiltelefon istället för dator
- Hur man googlar
- Skicka sms, bilder och filmer
- Skaffa e-post
- Hur du använder Siri och Assistenten
- Appar för nytta
- Appar för nöje
- Hur funkar Instagram och Facebook?
- Surfa säkert i telefonen
- Handla och boka säkert på nätet
- Hur du använder mobilt BankID
- Skaffa och använda swish

QR-koder som länkar till programmen:

Seniorsurfarna

Seniorsurfarskolan

Saker, sätt och samhälle

Upplägget i handledningen är inspirerat av professor Katarina L Gidlunds definition av begreppet digitalisering. Gidlund tittar på hur teknikfilosofer har försökt ringa in teknik med hjälp av olika dimensioner. För att förklara digitalisering använder Gidlund tre -s: saker, sätt och samhälle.

Dessa -s återfinns som kategorier för handledningens diskussionsfrågor. Gidlund menar att om tekniken ska förbättra våra saker, vårt sätt och vårt samhälle är det viktigt att prata om vad som menas med bättre, och syna vilka som får vara med och göra digitalisering.

Saker är till exempel mobiltelefoner, datorer och de program och appar som finns i dem.

Sätt är hur vi ändrar våra beteenden och arbetsformer. Många besöker inte banken längre utan sköter sin ekonomi och räkningar i en app. Vägbeskrivningar behöver inte kollas upp i förväg utan finns i mobiltelefonen och kartan kan tas fram vid behov.

Samhälle handlar om samhällsutveckling, hur våra samhällen ser ut och förändras.

Källa: Gidlund L. Katarina (2019) *Lilla digitaliseringsboken*

Tips till ledaren

- Utforska gärna själv de olika funktionerna som gruppen ska testa före träffen.
- Avsnitten är fyllda av skratt. Anteckna roliga citat och händelser som du kan påminna deltagarna om när det är dags för dem att prova på olika appar och funktioner.
- Försök att få en överblick över tekniken. Hur många enheter kommer ni att ha tillgång till? Deltagarna kan arbeta tillsammans och dela på en telefon. Alla övningar på träffarna går att göra med en smart telefon eller en surfplatta. Den som ska bekanta sig med tekniska prylar måste testa sig fram och öva. I Seniorsurfarna använder Claes, Ewa, Marianne och Björn främst sina mobiltelefoner. Men surfplattor har en större skärm och är därför trevliga att läsa nyheter eller streama med.
- För att delta i de praktiska övningarna på den tredje träffen behöver deltagarna ha aktiverat BankID säkerhetsapp på sin telefon. Det går att göra via internetbanken på en dator med hjälp av en säkerhetsdosa. Tänk på att BankID säkerhetsapp inte fungerar med andra operativsystem än Android och iOS. Den som inte har erfarenhet av att göra sina bankärenden över internet kan få hjälp på sitt bankkontor med att tillgå denna tjänst.
- Ska ni titta på avsnitten tillsammans eller komma till träffen färdigtittade? Om ni arrangerar gemensamma visningar i lokaler som erbjuder inkluderande teknik är en lokal med teleslinga bra. Teleslingan tar ljudet trådlöst direkt till hörapparat-användare så att avståndet till ljudkällan inte blir avgörande. Om deltagarna ska komma till träffen färdigtittade behöver alla kunna hitta till produktionen och ha möjlighet att streama från UR Play. På många bibliotek finns lånedatorer för den som inte har möjlighet att streama hemma.

- Seniorsurfarna publiceras även på UR Språkplay där programmen får en undertext på svenska. Orden kan översättas till 25 språk.
- Lyft frågor som att fotografera varandra, inte sprida bilderna utan godkännande och inte dela lösenord. Lyft även frågan om att dela sina kontaktuppgifter inför de uppdrag som handlar om att skicka meddelanden till varandra.
- Idén är att gruppen utforskar tekniken tillsammans. Ledaren ska inte vara ”experten”.

Förslag på upplägg till en studiecirkel:

Incheckning

- Hälsa på varandra. Ledaren introducerar innehållet på träffen.

Träffens tema

- Se programmet tillsammans eller repetera med hjälp av tillhörande färdighetsklipp från Seniorsurfarskolan.

Uppdrag

- Uppdragen bygger på det som seniorsurfarna gör i programmen. Testa ett eller flera av dem. Om möjligt, separera iOS och Android-användare.

Diskussionsfrågor

- Välj ut de frågor som passar gruppen. Prioritera tiden så att alla kommer till tals utan att tiden för att prova på tekniken blir för kort.

Utcheckning

- Avsluta med en runda för att peppa varandras framsteg och samla in önskemål inför nästa träff.

Avsnitt 1: Det behöver inte vara så svårt

I första avsnittet anländer seniorsurfarna till träningslägret. Kattis testar deras digitala kunskap för att få en inblick i vad de kan och inte kan göra på sina mobiltelefoner. Var ligger kunskapsnivån när det gäller att ringa, skicka sms, ta en selfie eller swisha? Och vad är att lajka egentligen?

Färdighetsklippen från Seniorsurfarskolan passar som inspiration och repetition:

- **Använda mobiltelefon istället för dator:** Kattis berättar vad som går att göra på en mobiltelefon och om säkerheten kring att använda mobiltelefon. Du får tips på hur du kan skydda din mobiltelefon.

- **Hur man googlar:** Kattis berättar vad ”googla” är och ger tips på hur du kan söka information på internet.

- **Skicka sms, bilder och filmer:** Kattis visar hur du gör när du skickar ett sms. Det är lika enkelt att skicka sms med foton och filmer som att skicka en text.

Begrepp

smartphone, Google, googla, mail, sms (skicka sms, messa), Swish, mobilt BankID, selfie, e-post, lajka, videosamtal, digitala fotavtryck, nätet (internet)

UPPDRAG 1: Lär känna telefonen

Före uppdraget är det bra att se till att alla kan backa tillbaka efter att ha stegat sig fram i olika funktioner. Stäm även av så att alla har koll på ”hemknappen” som går tillbaka till startsidan på telefonen.

Arbeta i par eller grupp om tre, med minst en telefon.

1. Leta upp telefonens ”Inställningar” för att titta om telefonen är ansluten till ett gemensamt Wi-Fi. Testa att stänga av och sätta på Wi-Fi.
2. Leta fram var i inställningar man aktiverar skärmlås. Undersök vilka olika typer av skärmlås som telefonen erbjuder (vanliga skärmlås är mönster, pinkod och lösenord).
3. Ta en bild med telefonens kamera. Leta sedan upp bilden och radera den.

UPPDRAG 2: Skicka sms med bild

Arbeta i par eller grupp om tre, med minst en telefon.

1. Leta upp kamerafunktionen för att ta ett foto.
2. Var hamnar bilden? Leta fram bildmappen och dubbelkolla så att fotot ligger där.

3. Öppna sms-funktionen och skicka ett sms till ledaren med ett foto i.
4. Ledaren bekräftar leverans genom att svara med ett sms. Addera smileys om så önskas!

UPPDRAG 3: Googla din favoritartist

1. Leta upp telefonens webbläsare eller fältet med Google-sök som finns på många telefoner vid inköp. Några vanliga webbläsare är Safari, Google Chrome, Internet Explorer och Firefox.
2. Skriv namnet på artisten i sökfältet.
3. Klicka på länkarna. Vad hittar du om artisten?
4. Använd ”tillbaka-funktionen” på telefonen för att komma tillbaka till sökträffarna.

Diskussionsfrågor

I enskilda samtal med Kattis beskriver Björn, Claes och Ewa sina tankar, som vilka konsekvenser tekniken kan få i deras liv och i samhället. Vilka funderingar finns i gruppen?

1. Finns det funktioner på mobiltelefonen som är svåra? Vilken kunskap behövs för att komma vidare?

2. Finns det något som ni längtar efter att kunna göra på telefonen? Finns det något som ni inte vill göra? Hur påverkas vardagen av det?

3. Vilka rädslor finns för samhällets digitalisering? Vad händer när alla inte kan använda samhällstjänster digitalt? Vems ansvar är det att alla inkluderas?

Bakgrundsfakta

En smart mobiltelefon är en liten dator

I avsnittet får Björn byta ut sin äldre telefon till en mer avancerad smartphone. Björns nya smarta telefon är en liten dator och innehåller bland annat ett operativsystem som gör att det går att installera olika appar. App är en förkortning av applikation, som i sammanhanget betyder ”datorprogram”. De olika apparna ger telefonen fler funktioner och laddas ner från en speciell butik i telefonen. De två vanligaste mobiloperativsystemen är Android (ägs av Google) och iOS (Apple).

Internet

En ganska stor del av smartphone-användandet bygger på tillgång till internet. Internet är världens största datornätverk. De populäraste tjänsterna på internet är world wide web, e-post, fildelning, tv och telefoni. Mobiltelefonen kopplar upp sig trådlöst. Antingen till ett mobildatanät eller via Wi-Fi till ett nätverk. Alla som surfar på internet använder en

viss datamängd. På marknaden finns många olika abonnemang och då är det bland annat mängden data som man får använda per månad som varierar.

Digitala fotavtryck

I avsnittet nämner Ewa Fröling elektroniska fotsteg (digitala fotavtryck). Det är en viktig synpunkt. Ett digitalt fotavtryck består av all information som en användare, frivilligt eller ofrivilligt, lämnar efter sig på nätet. En påminnelse om digitala fotavtryck kommer till exempel varje gång en webbsida berättar att den lagrar cookies/kakor. Användardata samlas in, bearbetas och vidarebefordras mellan företagen vars tjänster vi använder. Det finns en egen marknad där användardata är mycket värdefull på olika sätt men techföretagen är inte särskilt öppna med hur det fungerar.

Google

I slutet av avsnittet ska Claes, Ewa och Björn söka information genom att ”googla” på nätet. Google är en sökmotor som indexerar internet och företaget har ofantligt mycket data om allt som internetanvändare söker på. När Google listar sökresultatet för användaren så beror listan på många olika parametrar. Till exempel kan det finnas köpta annonsplatser allra högst upp.

Duckduckgo

Duckduckgo är en sökmotor som skyddar användarnas identitet och inte sparar sökdata eller säljer information om dem till annonsörerna. Duckduckgo gör heller ingen profilering av användarna; olika användare får alltså samma sökresultat vid samma tillfälle.

Avsnitt 2: Använda telefon istället för dator

I andra avsnittet lär sig seniorsurfarna att installera e-post i sina telefoner. De får också prova på att prata med telefonen och be den göra saker. Dessutom ska de lära sig att skicka bilder och filmer.

Färdighetsklippen från Seniorsurfarskolan passar som inspiration och repetition:

- **Skaffa e-post:** Kattis berättar hur du skaffar en e-postadress och tipsar om vad du ska tänka på när du skall välja en unik adress och ett bra lösenord.

- **Hur du använder Siri och Assistenten:** Kattis visar hur du kan använda Siri och Google assistenten. Och hur du gör när du pratar med telefonen och ber den göra olika saker.

Begrepp

e-post, Gmail, Outlook, Siri, sms (skicka sms, messa), emoji, selfie

Tips!

Prata vid fiket om deltagarnas fritidsintressen! Därefter kan alla hjälpas åt att hitta appar som gör att alla kan använda telefonen till något som de redan gillar att göra.

UPPDRAG 1: Skapa en e-postadress och skicka mejl till varandra

Arbeta i par, med minst en telefon i varje par.

1. Välj ett av alla företag som erbjuder kostnadsfria e-postkonton, till exempel Gmail från Google eller Outlook från Microsoft.
2. Välj ett användarnamn, till exempel för- och efternamn. Om det önskade användarnamnet är upptaget går det inte att registrera. Addera i så fall siffror eller använd ett smeknamn för att skapa e-postadress.
3. Skapa ett klurigt lösenord.
4. Skriv in övriga uppgifter för registrering och lämna mobilnummer eftersom det kan användas för att återställa lösenord via sms.
5. När allt är klart, logga in och skicka ett mejl till varandra.

UPPDRAG 2: Ha mejlen i telefonen

Arbeta i par eller grupp om tre, med minst en telefon.

1. Gå till inställningar.
2. Leta fram funktionen "att lägga till konton".

3. Välj Gmail (Google), Outlook (Microsoft) eller annat, beroende på vilken e-posttjänst som ska läggas till på telefonen.
4. Skriv in e-postadress och lösenord.
5. Nu kommer all e-post även att dyka upp på mobiltelefonen.

Tips!

Att ta bort e-postkontot från telefonen raderar inte e-postadressen eller mejl. Det är bara kopplingen till själva telefonen som tas bort.

UPPDRAG 3: Prata med Siri eller Google Assistant

Arbeta i par eller grupp om tre, med minst en telefon.

1. Hitta den röststyrda assistenten. På telefoner från Apple (troligast) under "Inställningar" som "Siri och röststyrning". På Android-telefoner (troligast) genom att trycka länge på hemknappen och säga "okej Google".
2. Aktivera assistenten och gå igenom alla steg för att den ska lära känna rösten.
3. Be assistenten att berätta ett skämt – säg "berätta ett skämt".
4. Be assistenten att sjunga en sång – säg "sjung en sång".
5. Fråga assistenten vad den kan göra – säg "vad kan du göra".

Diskussionsfrågor

Den digitala världen är fylld av ord och tjänster. Det är lätt att blanda ihop begreppen.

1. Vad kallas tecknet @? När används det? Hur skriver man det på en dator? Hur skriver man det på telefonens tangentbord? Vilken skillnad finns i utseende på en e-postadress och en adress till en hemsida?

2. Hur och när använder ni e-post och sms? Vid vilka tillfällen? Vilka för- och nackdelar finns mellan att e-posta/sms:a jämfört med att ringa?

3. Vad har blivit enklare eller bättre i samhället tack vare nya sätt att kommunicera på? Vad har blivit svårare eller sämre?

Bakgrundsfakta

Lösenord

Redan i förra avsnittet kom säkra lösenord på tal. När det gäller e-post är det extra viktigt. Anledningen är att e-postadressen ofta används som kontakt för att återställa andra tjänster på internet. Ett säkert lösenord är ett unikt och långt lösenord. Ju längre lösenordsfras, desto bättre. Alternera versaler, gemener, tecken och siffror. Det skapar ett säkrare lösenord. Att aktivera skärmlåset på telefonen är ytterligare en viktig säkerhetsåtgärd.

Bluffmejl och skräppost

Det är ganska vanligt med så kallad skräppost eller spam. Det är oftast reklam men kan även vara bluffmejl som försöker lura av mottagaren pengar eller uppgifter. Bedragaren skräms och lurar mottagaren att klicka på en länk till en fejkad webbplats. Där är instruktionerna att uppge lösenord, kontokortsuppgifter eller annan personlig information. Bluffmejl spelar på känslor och det gäller att tänka kritiskt och inte agera i affekt.

Röstassistent på mobiltelefonen

Vilken röstassistent man har tillgång till beror på vilka prylar man har. Apple-produkter (iPhone, iPad och Mac-datorer) kommer med röstassistenten Siri installerad. Siri kan startas med hemknappen eller genom att säga "hej Siri" beroende på vad man har aktiverat i telefonens inställningar. När Siri väl är igång behöver inte frågor eller kommandon starta med "hej Siri". Android-användare har tillgång till Google Assistent som också startas med hemknappen och lystrar till "hej Google" eller "okej Google". I Samsungs telefoner finns även företagets egen röstassistent, Bixby. En annan stor röstassistent på marknaden är "Alexa" från Amazon. Än så länge är Google Assistent och Siri de enda röstassistenterna som det går att kommunicera med på svenska.

Tips!

Var inte rädd, var uppmärksam!

- Klicka aldrig på länkar eller bifogade filer från okända eller oväntade avsändare.
- Dubbelkolla mejlet genom att till exempel ringa den som säger sig ha skickat det.
- Skicka aldrig pengar till någon som ber om det via internet.
- Svara aldrig på spam eller bluffmejl från din e-post.
- Kom ihåg: banker och myndigheter behöver aldrig din hjälp för att komma åt konton i sina system.

Källa: Så lurar kriminella dig genom bluffmejl, *Internetstiftelsen*.

Avsnitt 3: Köpa och sälja med telefonen

I tredje avsnittet är det dags för seniorsurfarna att installera mobilt BankID och Swish. De ska dessutom försöka köpa och sälja saker på nätet. En e-legitimation är ett digitalt id-kort, jämförbart med andra fysiska legitimationshandlingar. Med e-legitimationen kan man få tillgång till tjänster på nätet. Swish är en app för digitala penningtransaktioner.

Färdighetsklippen från Seniorsurfarskolan passar som inspiration och repetition:

- **Appar för nytta:** Kattis berättar vad en app är och ger exempel på appar för nytta som kan underlätta vardagen. Kattis visar var du hittar appar och hur du laddar ner dem till din telefon.

- **Hur du använder mobilt BankID:** Kattis berättar om nyttan med mobilt BankID och vad du skall tänka på när det gäller säkerheten.

- **Skaffa och använda Swish:** Kattis och Ewa visar hur du gör när du swishar.

- **Handla och boka säkert på nätet:** Kattis visar hur du handlar och bokar på nätet och ger några viktiga tips kring säkerheten.

Begrepp

Mobilt BankID, e-legitimation, Tradera, Blocket, Swish

UPPDRAG 1: Surfa med banken i telefonen

För att göra uppdraget krävs att BankID säkerhetsapp är installerad och aktiverad i telefonen.

Arbeta enskilt för att skydda integriteten.

1. Ladda ner bankens app från Google Play (Android) eller App Store (iOS).
2. Öppna bankappen. Logga in med mobilt BankID och personnummer.
3. Hitta menyn (oftast tre lodrätta streck i vänster hörn).
4. Öppna menyn och läs listan över banktjänster som går att göra i mobiltelefonen.
5. Hitta var det går att ansluta och hantera Swish.
6. Anslut ett telefonnummer och välj konto som Swish ska gå till. Glöm inte att spara val.
7. Logga ut från bankappen.

UPPDRAG 2: Swisha en krona

För att göra uppdraget krävs det att BankID säkerhetsapp är aktiverad på telefonen. Det krävs också att vara ansluten till Swish via en banks app eller internetbank.

Arbeta i par, oavsett märke eller modell på telefonen.

1. Ladda ner Swish från Google Play (Android) eller App Store (iOS).
2. Följ instruktionerna och aktivera Swish.
3. Skicka en krona till varandra.
4. Skicka en krona till någon annan.

Tips!

Var inte rädd, var uppmärksam!

- Använd ett separat kort utan kredit som är knutet till annat konto än privat sparkonto.
- Tillåt inte webbsidan eller appen spara person- och kortuppgifter för att underlätta inför nästa köp.
- Det går att spärra sitt kort för köp i utlandet.

Polisen har ännu fler tips. Sök på ”Handla på nätet – skydda dig”.

Diskussionsfrågor

1. Hur många i gruppen har e-legitimation på telefonen eller datorn? Är det någon som inte vill ha en e-legitimation? Varför? Samtala om för- och nackdelar.

2. Hur påverkas vardagen av att ha eller att inte ha e-legitimation? Vad kan vara krångligt att utföra trots att man har e-legitimation?

3. Finns det tjänster i samhället som upplevs som otillgängliga? Vem rapporterar man in brister i tillgänglighet till?

Bakgrundsfakta

Elektroniska id-handlingar

En elektronisk id-handling kan användas för att legitimera sig på ett säkert sätt på en webbplats, i en e-tjänst eller när man ringer upp en myndighet eller bank och behöver identifiera sig. Den största e-legitimationen i Sverige är BankID som ägs gemensamt av flera svenska banker. Det finns även två andra e-legitimationer för privatpersoner i Sverige: Freja eID och AB Svenska Pass. Freja eID laddas ner som en app. E-legitimationen från AB Svenska Pass finns på ett fysiskt id-kort som man ansöker om hos Skatteverket.

Tradera

I avsnittet använde Marianne och Ewa tjänsten Tradera för att köpa en matta. På Tradera säljs varor med budgivning eller fast pris. För att sälja och köpa saker på Tradera måste man ha ett konto. Efter avslutad affär kan köparen ge säljaren ett omdöme. Dessa omdömen är offentliga för alla.

Tips!

Var inte rädd, var uppmärksam!

Lägg på telefonen direkt om någon ringer upp dig och ber dig att använda e-legitimationen, oavsett vad det gäller.

Källa: e-legitimation.se

Avsnitt 4: Appar för både nytta och nöje

I fjärde avsnittet får seniorsurfarna lära sig om appar. Med hjälp av ny teknik visar apparna platser som har stor betydelse för seniorsurfarna. De testar appar för både nytta och nöje.

Färdighetsklippen från Seniorsurfarskolan passar som inspiration och repetition:

- **Appar för nöje:** Kattis tipsar om appar. Hon visar var du hittar appar och hur du gör för att ladda hem dem till din telefon.

Begrepp

Google Maps, Google Earth, dela plats, Tinder, svajpa

UPPDRAG 1: Hitta en plats

I avsnittet visar Marianne, Björn, Claes och Ewa varandra platser som rymmer fina minnen. I uppdraget får deltagarna besöka och visa sina smultronställen på jorden.

Jobba i grupper om två eller tre personer, med minst en telefon.

1. Ladda ner Google Earth från App Store eller Google Play.
2. Skriv in adressen till platsen och "åk med" när appen zoomar in.
3. I ett läge som heter "street view" (gatuvy) kan man se många platser som om man vore på plats. Tryck på ikonerna som ser ut som en liten person för att komma in i street view.
4. Alla blåmarkerade linjer på kartan är vägar som dokumenterats med foton i 360 grader. Klicka någonstans på en blåmarkerad väg för att se gatuvyn.
5. Tryck på pilarna på gatan för att flytta gatuvyn.
6. Gå tillbaka till kartvyn och sök med förstoringsglaset för att hitta fler härliga platser att besöka.

UPPDRAG 2: Gör en reseplanering

Med kartappar är det möjligt att hitta vägen i realtid och även planera sina resor.

Jobba i grupper om två eller tre personer, med minst en telefon.

1. Öppna Google Maps. Android-telefoner har ofta Google Maps i grundutbudet medan de som har iOS måste ladda ner appen från App Store.
2. Klicka på den lilla ikonerna som har en pil i sig.
3. Skriv in en valfri adress. Testa hur resvägarna förändras genom att välja färdssätt (bil, kollektivt, gång och cykel).

UPPDRAG 3: Titta på filmer och program genom streaming

Med rätt appar installerade får man tillgång till massor av media. På Öppet arkiv finns till exempel många program från förr.

Jobba i grupper om två eller tre personer, med minst en telefon.

1. Ladda ner apparna SVT Play och Sveriges Radio Play från App Store eller Google Play.
2. Öppna SVT Play. Gå till ”kategorier” och scrolla fram Öppet arkiv. Klicka och utforska utbudet. På själva programmet finns ett litet hjärta att trycka på. Då sparas serien under ”För dig” i nedre navigeringen.
3. Öppna Sveriges Radio Play och utforska innehållet. Även där finns ett litet hjärta för att spara program att lyssna på senare. I Sveriges Radio Play sparas de på ”Min sida”.
4. Tipsa varandra om de bästa fynden som letades fram!

Diskussionsfrågor

Nu när alla kommit igång med sina telefoner blir gruppen en värdefull källa till tips. Vilken ny kunskap vill deltagarna dela?

1. Tipsa varandra om appar som ger vardagen en guldkant.

2. Vilka för- och nackdelar finns att använda telefonen inom nya områden, till exempel vid bilparkering?

3. Har ni upptäckt någon app eller något sätt att använda telefonen som förenklar vardagen för er, eller har potential att förbättra hela samhället?

Bakgrundsfakta

Google Maps och Tinder

I slutet av avsnittet delade seniorsurfarna sin kartplats med varandra. Det är en särskild funktion som man själv måste starta i Google Maps. Platsen delas bara under en viss tid och endast med de personer som får en inbjudan. I avsnittet testar Marianne även den platsbaserade datingappen Tinder. Just Tinder fungerar så att användarna sveper med fingret över varandras profilbilder. Att göra den svepande rörelsen över skärmen kallas för att swajpa. Om man, som Marianne, swajpar åt vänster i Tinder så blir det ingen match – båda måste ”swajpa höger” på varandras bilder för att det ska bli en date.

Avsnitt 5: Sociala medier för ett socialare liv

I femte avsnittet ger sig våra seniorsurfare ut på sociala medier. De provar olika sociala medier och ringer varandra med videosamtal. Gänget testar sig fram och tar bilder med olika roliga filter.

Färdighetsklippen från Seniorsurfarskolan passar som inspiration och repetition:

- **Hur funkar Instagram och Facebook?:** Kattis berättar hur Instagram och Facebook fungerar och ger exempel på vad du kan dela med dig av och vilka möjligheter som finns på sociala medier.

Begrepp

Sociala medier, Snapchat, filter, följare, vänner, Instagram (Insta), Facebook

UPPDRAG 1: Skaffa Snapchat och testa filter

I avsnittet testar seniorsurfarna Snapchat. Det är en app där man kan skicka meddelanden till varandra. Det speciella med Snapchat är alla filter som förändrar användarens utseende.

Arbeta i par, med minst en telefon.

1. Ladda ner Snapchat från App Store eller Google Play.
2. Registrera användarkonto.
3. Lägg till en vän.
4. Testa olika filter och skicka en bild till en Snapchat-vän.

UPPDRAG 2: Ring ett videosamtal

Arbeta i par, med minst en telefon.

1. En person från varje par går till ett angränsande rum.
2. Prova att ringa videosamtal till varandra.

Diskussionsfrågor

Sociala medier är ett härligt sätt att hålla kontakten med nära och kära. Det är också ett sätt att dela och uppdateras på nyheter. Vilka funderingar har deltagarna om sociala medier?

1. Vilka appar i sociala medier använder ni redan? Finns det andra sociala medier som ni skulle vilja testa?

2. Nyheter sprids snabbt på sociala medier. Ibland är det bluffnyheter eller "alternativa fakta". Hur kan ni veta att det ni delar till andra är tillförlitligt? Vilket ansvar har en person för information som man delar vidare? Vilka källor uppfattar ni som tillförlitliga?

3. I dag förs en stor del av både det privata och offentliga samtalet via sociala medier. Att finna, analysera och kritiskt värdera information är del av medie- och informationskunnighet. På vilket sätt utmanar bristen inom dessa kunskaper och färdigheter demokratin?

Bakgrundsfakta

Medie- och informationskunnighet

En del personer har öppna profilsidor i sociala medier men många väljer att vara privata. Användaren måste själv ställa in vad som ska gälla i inställningarna för respektive tjänst. I mobilens olika flöden blandas personliga uppdateringar med nyheter, opinionsbildning och annonser av olika slag. På internet kan alla publicera och sprida information. På så sätt skapas många olika slags källor som alla ger sin bild av verkligheten. Då är det extra viktigt med den vardagliga källkritiken: Vem är det som säger vad och varför? Medie- och informationskunnighet (MIK) har blivit en viktig nyckelkompetens som alla måste träna på.

Tips!

Medie- och informationskunnighet (MIK)

MIK handlar om att:

- förstå mediers roll i samhället
- kunna finna, analysera och kritiskt värdera information
- själv kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika medier

Källa: *Statens medieråd*

Avsnitt 6: Examensdags

I det sjätte och sista avsnittet är det stora examensdagen för seniorsurfarna. Kattis ger dem den sista uppgiften som involverar allt som de har lärt sig under veckan. Den stora frågan är: Vad har de lärt sig? Och vilka av de digitala färdigheterna kommer seniorsurfarna ha nytta av framöver?

Se färdighetsklippen från Seniorsurfarskolan för inspiration och repetition, till exempel:

- **Surfa säkert i telefonen:** Kattis ger tips om säkerhet. Och vad som är viktigt att tänka på när det gäller lösenord.

Begrepp

GPS, Swish, sms, Instagram

UPPDRAG 1: Hitta recept på internet

I telefonen finns det härlig inspiration för den som vill prova på nya maträtter.

Arbeta med en eller flera deltagare, med minst en telefon.

1. Vilka är era favoriträtter?
2. Leta fram recept på internet.
3. Skicka recepten till varandra via e-post eller sms.

UPPDRAG 2: Ordning och reda i mobiltelefonen

När telefonen blir allt mer välfylld av olika appar kan det vara skönt att organisera vyn.

Arbeta med en eller flera deltagare.

1. Jämför era startsidor. Har någon redan ett listigt system för organisering?
2. Peta på en utvald app och håll kvar fingret. Klicka inte. Då dyker det upp ett kryss. Ta bort appen.
3. Flytta runt apparna. Prioritera och organisera efter eget huvud.

Diskussionsfrågor

På den sista träffen är det fint att summera lärdomar och reflektera över nya kunskaper.

1. Finns det nya funktioner eller appar som ni vill tipsa varandra om?

2. Vilka tips vill ni delge varandra för att fortsätta surfa säkert?

3. Vad är nästa steg? Hur ska ni fortsätta fördjupa kunskapen om digital teknik? Hur kan alla bidra till att skapa en mer inkluderande digitalisering i samhället, så att fler ska kunna ta del av digitaliseringens möjligheter?

Tips!

Lär av varandra!

Det finns ytterst få personer som är experter på digital vardagsteknik. Alla råkar ut för strul och måste försöka få prylarna att fungera. Under hela programserien har vi sett hur viktigt det har varit att kunna ta hjälp av varandra. Ett sista tips är att försöka hitta personer som kan vara en del av fortsatt lärande. Det gör allt både enklare och roligare!

Fördjupning avsnitt 1

- För att testa kvaliteten på din uppkoppling – se Bredbandskollens ingångssida.
- För vägledning till val av enheter och abonnemang – se Internetstiftelsens ingångssida. Klicka vidare till “Kom igång och använd nätet”.
- För information om säkra lösenord – se ingångssidan till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Klicka vidare till “Säkra dina lösenord”.
- För information hur man kan minska sina digitala fotavtryck – se ingångssidan till Internetkunskap. Klicka vidare till “Vill du minska dina digitala fotavtryck? Här är ordlistan du behöver”.
- Vad är Wi-Fi? Se program på UR Play: *Vi förklarar digitala begrepp*, avsnitt 20 *Wifi*.
- Hur fungerar Google? Hur får man sina sökresultat? Se Internetstiftelsens klipp på YouTube: *Så fungerar Google – därför får du just dina sökresultat*.

Fördjupning avsnitt 2

- Hur luras kriminella med bluffmejl? Se Internetstiftelsens ingångssida. Klicka vidare till “Så lurar kriminella dig genom bluffmejl”.

Fördjupning avsnitt 3

- För information om e-legitimation, e-underskrift och säkerhet – se e-legitimations ingångssida.
- Hur handlar man säkert på nätet? Se polisens ingångssida. Klicka vidare till “Handla på nätet – skydda dig”.

Fördjupning avsnitt 5

- Titta på en programserie på UR Play om politisk påverkan via nätet och sociala medier: *Har jag något val?*
- För information om medieanvändning – se Statens medieråds ingångssida. Klicka vidare till ”Medieborgarpodden – guidar till medveten medieanvändning”.
- Läs mer om källkritik på internetstiftelsens ingångssida. Klicka vidare till “Källkritik – Tänk innan du delar!”.
- För att förstå flöden och sökresultat – se internetstiftelsens ingångssida. Klicka vidare till “Sökkritik – Förstå dina flöden och sökresultat”.
- Webbplatsen tystnaint.se (Brottsoffermyndigheten) ger information och råd till personer som utsätts för hot och har i samhällsdebatten.

Fördjupning avsnitt 6

- Se Internetkunskaps ingångssida (ett initiativ från Internetstiftelsen i Sverige) för att läsa om hur man kan förstå, känna sig trygg och engagera sig på internet.
- Titta på en programserie på UR Play: *Vi förklarar digitala begrepp* – tjugo korta filmer från UR.

Upphovsrätten till innehållet i den här handledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Handledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När handledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som ledare bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av handledningen och dela ut till deltagare, tillhandahålla den digitalt till deltagarna, eller visa i en Powerpoint-presentation. Viktigt att tänka på när du använder handledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om handledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i handledningen).